

Artbeskrivning och ekologi

Staden är, med sitt rika utbud på föda (matrester och sopor), varmare klimat och färre fiender (rovfåglar, mård), en attraktiv plats för kråkor och skator.

Kråkan (*Corvus corone*) är en vanligt förekommande fågel som ofta ses i närheten av odlade områden, vid bebyggelse och i tätorter.

Kråkparen håller ihop under lång tid. Kråkan är en partiell flyttare, dvs. en del övervintrar i sina revir medan andra flyttar söderut till Nordsjöländerna. Fåglar från såväl norra Sverige som Finland, sträcker under oktober-november till södra Sverige eller Danmark. Det innebär att en del av kråkstammen i Östergötland vintertid består av övervintrande exemplar som kommer ifrån norra Sverige. Skjuter man en kråka på vintern vet man aldrig om det är en lokal fågel eller en som häckar på annan ort och bara är här tillfälligt.

Kråkan äter en varierad kost bestående av säd, växtdelar, insekter och andra smådjur samt avfall. Det händer också att den tar ägg och småfåglar. I mycket ovanliga fall kan kråkan även ge sig på nyfödda ungar av harar, kaniner, får m.fl. Boet läggs i träd i skogsbyn, hagar och parker. Det byggs av kvistar och tovor.

Skatan (*Pica pica*) häckar gärna i närheten av människor och bygger ett stort klot- eller kvastformat risbo i en trädkrona. Skatparet håller ihop hela livet. Skatorna är stannfåglar som stannar i sitt revir hela året. Ibland samlas skatorna i pratsamma flockar och sover vintertid flockvis.

Skatan har ryktet om sig att gilla glittriga saker och därför vara en silvertjuv. Skatan är allätare och kan anpassa sig efter det som finns att tillgå. Det blir avfall av olika slag men också fågelungar och ägg. Till och med vuxna småfåglar kan råka illa ut.

Vid undersökningar av avskjutning av kråkor inom vissa områden har det visat sig att det t.o.m. haft motsatt effekt eftersom revirhävande kråkor skjutits bort och öppnat upp för invandring av nya och flera kråkor i ett område.

Skador och olägenheter

Problemen som kråkor och skator orsakar är nedsmutsning på parabolantenner, takutsprång, balkonger, verandor, uteserveringar etc. och att fåglarna ibland väsnas för mycket.

Förebyggande åtgärder

I de flesta fall är det vårt eget fel att det blir problem. Matrester från utställda soppåsar, överfulla soptunnor, uteserveringar, gatukök och nedskräpning innebär goda möjligheterna för att det blir många kråkor och skator i staden.

Att idka skydds jakt på fåglarna är inte en långsiktigt hållbar lösning utan innebär att man bekämpar symptomen på en olägenhet, men inte ursprungsproblemet självt.

Man kan få ned populationen av häckande kråkor och skator genom att störa fåglarna precis innan de går till häckning, t.ex. genom att ta ned deras bon.

Alternativ till skydds jakt

Det enda säkra sättet att bli av med störande nattkvistfåglar är att såga ned eller beskära träden som de brukar sitta i. Träden kan ersättas med buskar, eftersom kråkor och skator vill inte övernatta nära marken.

För att undvika att skator flyger in på verandor, balkonger och liknande kan man prova att hänga upp blå plastband eller linor vid platsen där de kan flyga in.

En del experter menar att fåglar skyr blå färg. Positiva erfarenheter finns också där kråkor som ideligen attackerat sin egen spegelbild på glasrutor har skrämmts bort av metoden. I England har man prövat att hissa upp heliumbaljonger med rovfågelsmotiv över soptippar och andra områden där större samlingar av fåglar finns.

Ett annat sätt att skrämman undan kråkfåglar är att sätta upp spegelreflexpyramider. De används i dag i en del hamnområden och marinor, på oljeplattformar samt på byggnader för att skrämman bort fåglar som smutsar ner.

I Nordamerika finns det utvecklat ett system med skrämmselljudsalstrare som bygger på inspelningar av nyfångade fåglars skrik i fångenskap. Metoden prövas alltmer även i Sverige. Fågelskrämmorna har hittills, med gott resultat, installerats för måsfåglar, kråkfåglar samt stare och koltrast. Skrämmorna finns i många olika storlekar beroende på hur stor yta som skall täckas. Man kan också få dem inprogrammerade med olika typer av läten utifrån vilken eller vilka fågelarter/grupper man vill skrämman undan.

Miljönämnden i din kommun förordar att kråkor och skator störs genom akustisk ljudkälla eller i sista hand genom ”skrämmselkjutning”. Nämnden kan ge uppdrag om ”skrämmselkjutning” och debiterar därvid den som är ägare till den mark eller byggnad där fåglarna stör.

Jaktbestämmelser

Kråkor och skator får jagas från 1 juli – 15 april. Arterna finns upptagna i 23 § jaktlagen i den s.k. skydds jaktbestämmelsen.

Det innebär att kråkor och skator som kommer in på gård eller i en trädgård och där kan orsaka skada eller annan olägenhet får jagas under hela året. Kråkor och skator får också jagas i tätorter hela året om de orsakar kraftig nedsmutsning genom träck. För att få jaga inom tätbebyggt område krävs dock särskilt tillstånd av polisen. Om kråkor och skator orsakar avsevärd skada eller olägenhet av att en fågel byggt bo i hus eller gård, får boet samt ägg eller ungar avlägsnas trots bestämmelserna om fredning.

Ansvarsfrågor

Skadedjur och ohyra är benämningen på djur som medför olägenhet för människors hälsa. Med olägenhet för människors hälsa avses störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig. Kråkor och skator orsakar ytterst sällan olägenhet för människors hälsa.

Bostäder och lokaler för allmänna ändamål ska hållas fria från ohyra och andra skadedjur. När det gäller skadedjur i övrigt (utomhus) ska åtgärder endast vidtas om det finns hälsorisker (t.ex. smittspridning) som inte är av ringa natur. Det är ägaren eller nyttjanderättshavaren som har ansvaret. Miljönämnden i din kommun kan ålägga den ansvarige att vidta åtgärder om det behövs. Bara om det är ”av särskild betydelse med hänsyn till hälsoskyddet” ska kommunen sörja för att åtgärder vidtas. Det gäller alltså om det finns risk för sjukdom eller epidemier som inte kan knytas till särskilda fastigheter eller lokaler.

Ansvar för att sopor inte sprids vilar på fastighetsägaren eller den som ställer ut soporna. Avfallsbehållare får inte fyllas mer än att de lätt kan stängas till.

Mer information

www.sofnet.org, klicka på snabbval – jaktfrågor – alternativ till skydds jakt